

А Н А Л И З
на потребностите от подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в община Правец, 2025
(по чл. 196, ал. 3 на Закона за предучилищно и училищно образование и чл.5
от Наредбата за приобщаващото образование)

Утвърден от Общински съвет – Правец с **Решение №** г. на основание чл. 196, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищно образование.

I. Въведение

Изпълнението на Закона за предучилищното и училищно образование и изготвянето на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците създава необходимост от анализ на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците от община Правец.

В анализа са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и изводите за основната насока за бъдещи действия, които следват от силните и слаби страни на настоящата ситуация. Включва актуална информация от образователните, социални и културни институции, функциониращи на територията на общината за организирани дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др.

Цел и обхват на настоящия анализ :

Основните цели на анализа са:

- Извеждане на приоритетните потребности при определяне нуждите от подкрепа за личностното развитие на децата и учениците, която институциите в системата на предучилищното и училищно образование осигуряват;
- Планиране и осигуряване на качествени образователни услуги в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик чрез осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията;
- Търсене на възможности за осигуряване на подкрепа възможно най-близо до мястото, където живее и учи всяко дете и всеки ученик;
- Повишаване качеството на услугите и подобряване достъпа до тях на всички деца и ученици, живеещи на територията на община Правец.

Методика на процеса на разработване на анализа.

1. Методи и инструменти за събиране на информация:

- Наблюдение
- Проучване на документацията
- Разработване на сравнителни таблици
- Експертна оценка и анализ на различни процеси и явления в сферата на образованието

2. Основни източници на данни :

- информация от директорите на училища и детски градини
- справки и анализи, предоставени от различните общински институции- учебни и детски заведения, специализирани институции, дирекция “Социално подпомагане”
- специална информация от различни справочници и стратегически документи
- нефинансови предприятия, спортни клубове, читалища и др.

3. Аналитични методи за оценка на проблемите в общината

- количествено изследване
- анализ на първични и вторични данни

В съответствие с чл.174, ал.1 от ЗПУО осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищно и училищно образование трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

В хода на изготвяне на Анализа и с оглед на натрупаната от заинтересованите страни информация са фиксирани проблемите в образователната сфера, идентифицирани са потребностите на конкретните рискови групи, тенденциите в развитието на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на общината и възможностите за осъществяване на планираните действия.

II. ОБЩИ ДАННИ

1. Демографска картина и тенденции/ по данни на ГРАО/.

Селищната мрежа на територията на общината се състои от 11 селища - 1 град и 10 села.

Към 03.01.2025 г. по данни, предоставени от отдел „Гражданска регистрация и административно обслужване“ населението на община Правец по постоянен адрес е 7625 и по настоящ адрес 8160 души,

Население към 03.01.2025г. (в регистрите на служба ГРАО)

№	Населено място	Население с ПА	Население с НА
1.	Правец	4265	4174
2.	Видраре	279	351
3.	Джурово	1168	1168
4.	Калугерово	88	176
5.	Манаселска река	102	111
6.	Осиковица	561	665
7.	Ос. Лакавица	324	390
8.	Пр. Лакавица	41	105
9.	Равнище	154	239
10.	Разлив	600	714
11.	Своде	43	67
	Общо	7625	8160

Година	Родени	Починали
2022 г.	80	109
2023 г.	87	102
2024 г.	91	88

През анализирания период 2022–2024 г. се наблюдава положителна тенденция към намаляване на отрицателния естествен прираст.

- през 2022 г. смъртността значително надвишава раждаемостта (минус 29 души).
- през 2023 г. разликата се свива почти двойно (минус 15 души).
- през 2024 г. за пръв път се отчита положителен естествен прираст (+3) – раждаемостта надвишава смъртността.

Тези данни показват начало на стабилизиране на демографската ситуация в общината в резултат на:

- подобряване на социално-икономическите условия;
- мерки за подкрепа на семействата с деца;
- повишаване на заетостта и качеството на живот.

Общината преминава от демографски спад към етап на слаба, но устойчива стабилизация. Това създава условия за по-целенасочено и дългосрочно планиране на дейностите по личностно развитие. Необходимо е:

- да се запази положителният тренд чрез подкрепа за младите семейства и децата;
- да се развиват услуги и програми, насочени към социализация, превенция и психоемоционално здраве;
- да се осигури добра координация между детски градини, училища, социални и здравни институции.

Брой деца по възраст към 06.10.2025 г./ по данни на ГРАО/.

№	Населени места	Деца до 7 г. /2018-2025/	Деца от 8-14 г. /2011-2017/	Деца от 15-19 г. /2006-2010/	Общ брой деца 0-19 г. /2006-2025/
1.	Правец	272	297	234	803
2.	Видраре	20	18	17	55
3.	Джурово	198	158	94	450
4.	Калугерово	0	1	2	3
5.	Манаселска река	6	4	2	12
6.	Осиковица	57	54	39	150
7.	Ос. Лакавица	53	54	35	142
8.	Пр. Лакавица	1	5	4	10
9.	Равнище	12	9	12	33
10.	Разлив	48	54	45	147
11.	Своде	0	0	0	0
	Общо	667	654	484	1805

2. Общ преглед на образователната мрежа

Образователната мрежа в Община Правец представлява комплекс от институции, които обхващат всички основни етапи на образователния процес – от ранното детско развитие до професионалното обучение. Тази структура е стратегически важна за социалното и икономическото развитие на общината, тъй като образованието формира човешкия капитал, необходим за местния пазар на труда и за устойчивото развитие на региона.

Мрежата от образователни институции в общината включва:

- предучилищно образование (4 детски градини и 2 подготвителни групи към училища),
- основно и средно образование (4 общообразователни и 1 профилирана гимназия),
- професионално образование (държавна професионална гимназия)

2.1. Предучилищно образование и ранно детско развитие

На територията на общината функционират четири общински детски градини, като в една от тях има яслена група за деца под тригодишна възраст. Тази структура осигурява добра териториална покриваемост на предучилищното образование, което е ключов фактор за ранната социализация и бъдещата училищна готовност.

В две от основните училища – ОУ „Васил Левски“ в с. Видраре и ОУ „Христо Ботев“ в с. Разлив – са обособени подготвителни групи, които изпълняват важна роля за плавния преход от детската градина към началния етап на образованието.

Средищна детска градина функционира в с. Осиковица, като тя обслужва и деца от по-малки населени места без самостоятелни детски заведения. Това решение е ефективен инструмент за осигуряване на равен достъп до предучилищно образование в контекста на демографски предизвикателства и неравномерно население.

2.2. Общо, профилирано и професионално образование

В община Правец функционират общо шест общински училища, от които: едно в град Правец и четири основни училища, разположени в различни населени места; една профилирана гимназия за преподаване на чужди езици, осигуряваща обучение по съвременни учебни програми, насочени към развитие на езикови и комуникационни умения.

На територията на общината се намира и една държавна професионална гимназия – Националната професионална гимназия по компютърни технологии и системи (НПГ по КТС) към Технически университет – София. Това учебно заведение има национално значение и формира образователен център с висок потенциал в областта на информационните технологии, компютърните системи и инженерните специалности.

Съчетанието на общообразователни, профилирани и професионални училища осигурява пълна образователна вертикала и създава условия за развитие на високотехнологичен профил на общината. Въпреки това, част от общинските училища се сблъскват с намаляващ брой ученици, което поражда необходимост от оптимизация на училищната мрежа.

На територията на общината едно основно училище има статут на защитено, осигурявайки достъп до образование за всички деца в населеното място. Друго училище е със статут на средищно, като обслужва няколко села, предлага по-широк набор от дисциплини и извънкласни дейности, осигурява транспорт за учениците и оптимизира използването на ресурсите.

Статутът на училищата подпомага достъпа до качествено образование и социалната интеграция на децата.

2.3. Образователна достъпност и транспорт

За учениците и децата, които живеят в населени места без училище или детска градина, Община Правец осигурява безплатен училищен транспорт. Превозът се осъществява с два автобуса, предоставени от Министерството на образованието и науката (МОН). Тази политика е от особено значение за гарантиране на равен достъп до образование, особено в условия на намаляващо население и разпръснати селища.

2.4. Подкрепящи механизми и приобщаващо образование

Във всички образователни институции в общината функционират екипи за подкрепа на личностното развитие, които отговарят за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за деца със специфични образователни потребности.

В тези екипи участват педагози, психолози, логопеди и ресурсни учители, в повечето случаи от РЦПППО, които работят в тясно сътрудничество с родителите и местната общност.

№	Име на училището /ДГ	Местоположение	Вид	Статут	Брой деца/ученици	Налични специфични ресурси, които могат да бъдат оползотворени за подкрепа за личностно развитие
1	ПГПЧЕ"Алеко Константинов"	гр. Правец	общинско		421	Оборудван ресурсен кабинет; Съвременна материално-техническа база. Групи за занимания по интереси. Педагогически съветник/психолог.
2	НПГ по КТС	гр. Правец			683	Педагогически съветник и психолог. Съвременна материално-техническа база. Групи за занимания по интереси.
3	ОУ "Васил Левски"	гр. Правец	общинско		303	Логопед, ресурсни учители, педагогически съветник, психолог. Оборудван ресурсен кабинет; Съвременна материално-техническа база. Групи за занимания по интереси.
4	ОУ"Васил Левски"	с. Видраре	общинско	Защитено Средищно	39	Ресурсен кабинет. Клубове за Занимания по интереси. Допълнителни часове за учениците, невладеещи добре български език. Образователен медиатор.
5	ОУ "Любен Каравелов"-	с. Осиковица	общинско	Средищно	104	Ресурсен кабинет. Клубове за Занимания по интереси. Допълнителни часове за учениците, невладеещи добре български език. Образователен медиатор.
6	ОУ "Христо Ботев"	с. Разлив	общинско		24	Клубове за Занимания по интереси. Допълнителни часове за учениците, невладеещи добре български език. Образователен медиатор.
7	ОУ "Христо Ботев"	с. Джурово	общинско		112	Ресурсен кабинет. Клубове за Занимания по интереси. Допълнителни часове за учениците, невладеещи добре български език. Образователен медиатор.
8	ДГ „Индира Ганди“	гр. Правец	общинска		94	Групи за занимания по интереси.
9	ДГ , Здравец“	гр. Правец	общинска		75	Ресурсен кабинет. Групи за занимания по интереси.
10	ДГ „Звънче“	с. Джурово	общинска		81	Ресурсен кабинет. Образователен медиатор. Клубове за Занимания по интереси.
11	ДГ „Слънце“	с. Осиковица	общинска	Средищна	47	Ресурсен кабинет. Образователен медиатор.

***Забележка:** Информацията за броя на децата и учениците в детските градини и училищата на територията на община Правец за учебната 2024/2025 г. е по данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) към 31.12.2024 г.*

Системата за подкрепа е структурирана и функционира ефективно, но е необходима постоянна квалификация на специалистите и по-тясна координация с регионалните центрове за подкрепа на приобщаващото образование, за да се осигури по-устойчива и гъвкава подкрепа според индивидуалните нужди на всяко дете.

3. Данни за деца, на които се предоставят социални услуги в общността или социални услуги от резидентен тип

Институция /социални услуги	Капацитет	Общ брой на ползващите социални услуги деца за 2024 г.
Център за социална рехабилитация и интеграция за деца и лица	30	11

Забележка: Предоставените данни за социалните услуги са към 31.12. 2024 г.

ЦСРИ- Правец предоставя социални услуги в общността на деца и лица, като част от ползвателите са лица, ползващи социални услуги от резидентен тип.

4. Институциите и Социалните услуги, които осъществяват подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Правец са:

1. Народни читалища в общината
2. Спортни клубове
3. Център за социална рехабилитация и интеграция- гр. Правец.

III. ИНФОРМАЦИЯ И АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ ЗА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Данни за деца и ученици, посещаващи детски градини и училища към м. септември 2025 г. (в документацията на отдел „Образование“ на общинската администрация)

1.1. Деца в детски градини в т.ч. в ПГ в училища	321
1.2. Ученици в общински училища /1- 7 клас/ - дневна форма	583
1.3. Ученици в общински и държавни училища /9-12 клас/ - дневна форма	1119
1.4. Ученици в самостоятелна форма на обучение	4
ОБЩ БРОЙ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ, ВКЛЮЧЕНИ В СИСТЕМАТА НА ПУО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА:	1702

2. Данни за предоставена обща и допълнителна подкрепа

	учебната 2023/2024 година	учебната 2024/2025 година
Брой деца и ученици , на които е предоставена обща подкрепа	1520	1650
Брой деца и ученици , на които е предоставена допълнителна подкрепа	30	35

Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие са насочени към осигуряване на равни възможности за всички деца и ученици в образователния процес.

- Общата подкрепа включва дейности, които подпомагат цялостното развитие на учениците – кариерно ориентиране, психологическо консултиране, логопедична работа, здравни грижи, извънкласни дейности и подкрепа при адаптация към училищната среда.
- Допълнителната подкрепа се предоставя на деца и ученици с образователни затруднения, специални образователни потребности, хронични заболявания или в риск от отпадане от училище. Тя включва индивидуални образователни планове, ресурсно подпомагане, допълнителни педагогически дейности и работа с родителите.

Предоставянето на подкрепа се осъществява от екипи за подкрепа на личностното развитие към всяка образователна институция, които работят съвместно с Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО). Единствено ОУ „Васил Левски“ гр. Правец има назначени специалисти за ресурсно подпомагане.

3. Данни за обхват и посещаемост на децата и учениците – за уч. 2024/2025 г.

Брой деца и ученици в задължителна училищна възраст, необхванати в системата на училищното образование	133 от които: - 109 в чужбина, - 24 са неоткрити на адрес
Брой ученици, отпаднали от системата на училищното образование преди уч. 2025-2026г.	56
Брой деца и ученици, реинтегрирани в системата на училищното образование	8
Брой приложени мерки- екипни и индивидуални	264

Забележка: Броят на необхванатите деца и ученици включва и тези деца, които живеят постоянно в чужбина със семействата си и по неофициална информация, учат в училища в чужбина.

Необхванатите деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст /от 4 до 16-годишна възраст вкл./ се обхождат по адреси от екипите за обхват, съгласно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст. Всички институции, включени в екипите за обхват, а именно образователни институции, експерти от общинска администрация, кметове на населени места, РУ на МВР, Дирекция „Социално подпомагане“, Регионално управление на образованието – София област, обществени възпитатели към МКБППМН и образователните медиатори си сътрудничат при прилагане на комплекс от мерки в зависимост от всеки конкретен случай. За всички посещения на адрес се съставят протоколи за обход. В повечето случаи се оказва, че необхванатите деца и ученици живеят със семействата си в чужбина, а другата част не живеят към момента на територията на община Правец, но са с адресна регистрация в нея.

4. Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите в образователните институции

Ученици, включени в ЦОУД		Ученици, включени в училищни форми за развитие на интересите	
за уч. 2023/2024г.	за уч. 2024/ 2025 г.	за уч. 2023/2024г.	за уч. 2024/ 2025 г.
421	395	850	920

5. Данни за включването на децата и учениците във форми за развитие на интересите и потребностите извън образователните институции

Културни институции и спортни клубове	Брой форми		Брой деца	
	уч. 2023-2024г.	уч. 2024-2025г.	уч. 2023-2024г.	уч. 2024-2025г.
Народни читалища в общината	23	2	238	190
Спорни клубове	2	2	259	195

Децата и учениците в Община Правец имат възможност да участват във форми за развитие на своите интереси и способности извън образователните институции. Такива дейности се осъществяват основно чрез читалищата, които традиционно предлагат кръжоци, клубове по изкуства, фолклор, театрални и музикални състави, както и чрез спортните клубове в общината по футбол и лека атлетика.

Участието в тези форми допринася за развитието на творческия потенциал, социалните умения и здравословния начин на живот на децата и младежите.

Те изпълняват важна роля в процеса на неформалното образование и приобщаването на младите хора към културния и обществен живот на местната общност.

Въпреки това, е необходимо по-тясно взаимодействие между училищата, читалищата и спортните организации за по-ефективно координиране и разширяване на възможностите за свободното време и личностно развитие на учениците.

5 . Данни за деца и ученици в риск

	2023г.	2024г.
1. Деца без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч с родители в чужбина		3
2. Деца, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му		6
3. Деца в опасност от увреждане на физическото, психическото, моралното, интелектуалното и социалното развитие	2	4
4. Деца, извършили насилие		
5. Деца, настанени в семейства на роднини или близки	1	1
6. Деца на самотни родители	1	
7. Деца под полицейска закрила		
8. Деца, настанени в социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа.		
9. Деца, нуждаещи се от специална закрила		

Забележка: Информацията е по данни на Дирекция „Социално подпомагане“, гр.Правец, ИДПС към РУ – Правец, МКБППМН към Община Правец.

През 2024 г. Дирекция „Социално подпомагане“ – Правец е предприела мерки за закрила по чл. 23 от Закона за закрила на детето (ЗЗД) спрямо 30 деца, намиращи се в риск. В процеса на социалната работа с всяко от тях е извършена индивидуална оценка на потребностите и при необходимост е осигурен достъп до подходящи социални услуги в общността. Работата е насочена както към подкрепа на самите деца, така и към повишаване на родителския капацитет и подобряване на семейната среда.

В практиката през отчетния период се наблюдава тенденция на нарастване на случаите на ранни съжителства между непълнолетни лица, което поражда риск от преждевременно отпадане от училище, социална изолация и трудности при отглеждането на деца в подобни обстоятелства. С оглед на това, дирекцията е сезирала Районна

прокуратура – Ботевград за предприемане на действия по компетентност и за предотвратяване на бъдещи случаи.

Освен това социалните работници акцентират върху необходимостта от засилена превенция и междуинституционално сътрудничество с училища, здравни заведения и МВР, с цел ранно идентифициране и подкрепа на рискови семейства и непълнолетни лица, включително чрез информационни кампании и консултации.

Съгласно информацията, предоставена от Дирекция „Социално подпомагане“, на територията на общината са отчетени деца в риск, включващи деца, лишени от родителска грижа, жертви на злоупотреба или насилие, както и деца, изложени на опасност от увреждане на физическото, психическото, моралното, интелектуалното или социалното им развитие.

Наред с официално регистрираните случаи, се наблюдава и значителен брой деца, предимно от малцинствени групи, които живеят в неблагоприятна семейна и социално-икономическа среда, характеризираща се с бедност, нисък родителски капацитет и нередовно посещаване на училище.

Тези фактори увеличават риска от социално изключване и изоставане в образователното развитие, което налага предприемането на координирани действия между образователните институции, социалните служби и местната власт за осигуряване на подкрепа и превенция.

6. Данни за деца и ученици със специални образователни потребности

6.1 Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини и в училищата	данни уч. 2025 /2026 г. 32
6.2 Деца и ученици със сензорни увреждания	2
6.3 Деца и ученици интелектуални затруднения	11
6.4 Деца и ученици с езиково-говорни нарушения	8
6.5 Деца със специфични нарушения на способността за учене (дислексия, дисграфия, дискалкулция)	6
6.6 Деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър	1
6.7 Деца с емоционални и поведенчески разстройства	2
6.8. Деца с физически нарушения	2

7. Данни за деца и ученици с изявени дарби – данни за уч. 2024/2025 г. – класирани на областни, национални и международни олимпиади и състезания

7.1.Брой ученици класирани за областен кръг на олимпиади и национални състезания	162
7.2.Брой ученици класирани на национален кръг на олимпиади и национални състезания	75
7.3.Брой ученици взели участие в международни олимпиади, състезания, изложби, конкурси, фестивали	15
7.4.Брой ученици спечелили призови места от 1-во до 3-то на международни олимпиади, състезания, изложби, конкурси, фестивали	8
7.5.Брой ученици, които получават стипендия по Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби през учебната 2024-2025 година	5

За осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби се използват всички налични ресурси на материалната база на детските градини, училищата, културни институти, спортни клубове и др.

IV. ИНФОРМАЦИЯ И АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ ЗА РЕСУРСНАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Информация за възможностите на училищата /ДГ за ресурсно обезпечаване на подкрепата на децата и учениците със СОП за уч. 2025/2026 г.

Училище / ДГ	Населено място	Брой деца /ученици със СОП	Възможности за назначаване на ресурсни специалисти
ПГПЧЕ"Алеко Константинов"	гр. Правец	8	Педагогически съветник Специалисти от РЦПППО- София област
НПГ по КТС	гр. Правец	0	
ОУ "Васил Левски"	гр. Правец	11	Ресурсен учител, логопед, психолог
ОУ"Васил Левски"	с. Видраре	4	Специалисти от РЦПППО- София област
ОУ "Любен Каравелов"-	с. Осиковица	4	Специалисти от РЦПППО- София област
ОУ "Христо Ботев"	с. Разлив	1	Специалисти от РЦПППО- София област
ОУ "Христо Ботев"	с. Джурово	2	Специалисти от РЦПППО- София област
ДГ „Индира Ганди“	гр. Правец	0	
ДГ , Здравец“	гр. Правец	0	
ДГ „Звънче“	с. Джурово	2	Специалисти от РЦПППО- София област
ДГ „Слънце“	с. Осиковица	0	

***Забележка:** Данните в таблиците са подадени от директорите като щатни бройки. Образователните институции, които имат финансова възможност, са назначили психолози, логопеди и ресурсни учители, а тези, които нямат, ползват услугите на специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – София област.*

V. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

1. Кариерно ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие

Кариерното ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към подпомагане на учениците при планиране на бъдещото им образование и професионална реализация. Акцентът е върху развиване на умения за вземане на информирани решения, поставяне на лични цели и формиране на позитивна нагласа към ученето и труда. Стажовете в реална работна среда носят нови знания и умения на гимназистите, които установяват и контакти с потенциални бъдещи работодатели.

В рамките на училищата се реализират разнообразни дейности с учениците от различни възрастови групи.

- Ежемесечни срещи с представители от различни професии;
- Панорама на висшето образование - гостуват водещи университети в страната;
- Панорама на средното образование - ПГПЧЕ е част от организираната панорама от РУО София област
- Организиране на Кампанията на ПГПЧЕ за подпомагане на информирания избор на учениците- гости: AUBG Благоевград на гости в ПГПЧЕ "Алеко Константинов"; Университета по технологии в Deggendorf, Германия;
- Образователна инициатива за кариерно ориентиране "Мениджър за един ден"
- "Училище за лидери"
- Среща с представители на Районна прокуратура

2. Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Образователните институции и Община Правец ежегодно подобряват материалната база и сградния фонд на детските и учебни заведения с цел да се създадат подходящи условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности. Търсят се непрекъснато допълнителни източници на финансиране, работи се по проекти и програми, за да бъде изградена достъпна среда във всички институции. В повечето училища в град Правец има създадена достъпна среда за хора с увреждания чрез изградена рампа, безопасни парапети, нехлъзгава настилка, достъпност до санитарно-хигиенните помещения. За съжаление не всички образователни институции разполагат с достъпност на средата за децата с увреждания. Работата на институциите и на Общината в посока осигуряване на достъпна архитектурна среда ще продължи и занапред.

3. Организация на здравното обслужване за децата и учениците

За здравето на децата и учениците в гр. Правец се грижат квалифицирани медицински специалисти, разпределени в два здравни кабинета в детските градини и три кабинета в училищата. Здравните кабинети са ремонтирани и модерно обзаведени с необходимите медицински мебели и инструменти, като са осигурени и базови медикаменти и превързочни материали, което гарантира адекватно първично здравно обслужване на децата и учениците.

В селата на общината здравното обслужване на децата в детските градини и основните училища е поверено на общопрактикуващите лекари по съответните населени места. Този модел осигурява покритие, но същевременно съществуват ограничения по отношение на достъпа до специализирана грижа и постоянен медицински надзор.

Основен проблем за пълноценното обезпечаване на здравното обслужване остава недостигът на медицински специалисти, който затруднява навременното реагиране при здравословни проблеми и намалява възможностите за профилактика и превантивни здравни дейности.

В опит да се преодолее дефицитът на медицински кадри, общината е разработила стипендианска програма за студенти, желаещи да учат медицина, която предвижда финансово подпомагане срещу поет ангажимент за последваща работа в общината. До момента обаче няма кандидати за участие в програмата, което показва необходимостта от допълнителни мерки за популяризиране на инициативата и стимулиране на младите хора да се насочат към медицинската професия.

4. Превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

В рамките на дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение сред деца и младежи, Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) към Община Правец осъществява целенасочена превантивна работа, насочена към ограничаване и предотвратяване на прояви, застрашаващи правилното социално развитие на подрастващите. Акцент в дейността на Комисията се поставя върху корекционно-възпитателния аспект – работа с деца, проявили отклонения в поведението, както и с техните семейства, с цел подпомагане на социалната им адаптация, формиране на отговорно поведение и изграждане на положителни житейски нагласи.

МКБППМН развива активно междуинституционално сътрудничество с Дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“, училищата, полицията. Провеждат

се съвместни инициативи, кампании и информационни срещи, насочени към повишаване на информираността на децата и техните родители относно последствията от агресията, насилието и девиантното поведение.

В партньорство с Община Правец, Комисията организира множество превантивни дейности с общностен характер – спортни състезания, културни прояви, тематични конкурси и празници, които целят насърчаване на здравословен начин на живот, социална активност и позитивна алтернатива на рисковото поведение сред подрастващите.

Обществените възпитатели осъществяват и индивидуални и групови консултации с деца, извършили противообществени прояви или идентифицирани като рискови, с цел развитие на социални умения, овладяване на емоции и подобряване на взаимоотношенията в училищна и семейна среда. В работата се прилагат образователни, психологически и възпитателни подходи, съобразени с възрастовите и личностните особености на децата.

Механизмът за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование се прилага чрез политики на превенция, процедури за предприемане на действия за справяне с насилието и тормоза при възникнали ситуации, чрез съответните политики за справяне с агресията и засилване на сигурността в образователните институции.

Във всяка институция в системата на образованието има разработен План за противодействие на училищния тормоз. Проведени са обучения на учителите по механизма и алгоритъма за справяне с училищния тормоз и насилие. Изготвени са методически материали за разпознаване и оценка на проблема, както и за стъпките на уведомяване на директора и на училищния екип.

В резултат от тези усилия се наблюдава подобрена координация между институциите, по-висока чувствителност на общността към проблемите на децата в риск и по-ранно идентифициране на случаи на насилие и девиантно поведение. Това съдейства за по-ефективна превенция и изграждане на сигурна, подкрепяща среда за подрастващите в общината.

5. Обхващане в образователната система на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви. Дейности по ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния. Превантивна работа с родители.

В Община Правец се полага специално внимание на деца и ученици в риск, включително такива със социални или с образователни потребности или изложени на риск от отпадане от училище.

Тъй като причините за преждевременното напускане на учениците от образователната система са комплексни, положителната промяна на състоянието на тези явления изисква прилагане на комплексни мерки и добра координация между институциите от различните сектори на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно.

Община Правец активно работи по изпълнението на Постановление № 100 на МС от 2018 г. за създаване и функциониране на постояннодействащ Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Работата по Механизма спомага за идентифициране на случаите и за разработване на индивидуални мерки спрямо причините, довели до риск от отпадане - отсъствия, трудова миграция на родители в чужбина или в друго населено място, преместване в друго училище, лоши взаимоотношения в училище, слаби оценки и др. Екипите за обхват работят активно за ограничаване преждевременното отпадане на деца и ученици от системата на образованието, както и за повишаване обхвата на задължително подлежащите на образование деца.

В образователните институции се прилагат: Програма за превенция на ранното напускане на училище, Програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата от уязвимите групи, Планове за работа с ученици от малцинствен произход, в които са заложили дейности за осигуряване на качествено образование в мултикултурна среда, пълно обхващане на всички деца в задължителна училищна възраст, реинтеграция на отпадналите ученици в системата на образованието, допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа и взаимодействие в мултиетническа образователна среда, приобщаване на родителите към образователния процес и засилена работа с тези, които не подкрепят образованието на своите деца и др.

Въпреки прилагането на различни мерки за превенция на отпадането от училище, по неофициални данни все още съществува значителен брой ученици, подлежащи на задължително образование, които напускат училище предсрочно. Част от тези случаи се обуславят от културологични и социални причини, включително семейни традиции, ранни бракове, ниска образователна мотивация в общността или недостатъчно разбиране на стойността на образованието.

Тези обстоятелства усложняват процеса на приобщаване и задържане на учениците в училище и изискват специализирани, интегрирани и чувствителни към културните особености мерки, включващи активно взаимодействие с родителите, общностите и социалните служби. Освен санкции и контрол, е необходимо разширяване на образователните и мотивационни инициативи, които да отговарят на специфичните потребности на тези групи ученици и да насърчават тяхното пълноценно участие в учебния процес.

Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни целогодишно работи с директорите на учебните заведения по различни проблеми, свързани с противообществените прояви при подрастващите. Проведени са различни дейности по превенция на асоциалното поведение на малолетните и непълнолетните в училищата по проблеми, свързани с употреба на алкохол, наркотици и тютюнопушене, семейни конфликти, продължаване на образованието, превенция на ранни бракове и методи за справяне с различни типове рискови ситуации.

6. Изведени проблеми на училищно и общинско ниво, свързани с обхвата и възможностите за оказване на подкрепа на учениците.

Въпреки усилията на училищните екипи и подкрепящите институции за осигуряване на равен достъп до образование и индивидуализирана подкрепа за всеки ученик, на училищно и общинско ниво продължават да се наблюдават редица затруднения и дефицити, които ограничават ефективността на приобщаващото образование.

Основните проблеми могат да се обобщят, както следва:

- Наличие на ученици в риск от отпадане от образователната система, особено сред деца от социално уязвими и малцинствени групи, за които бедността, ниският родителски капацитет и липсата на подкрепяща семейна среда се превръщат в пречка за редовното посещение на училище;
- Ограничен капацитет на системата за допълнителна подкрепа, поради недостиг на ресурсни учители, психолози, логопеди и специални педагози, което води до неравномерно предоставяне на услуги между отделните училища;
- Необходимост от по-добра координация и обмен на информация между училищата, Дирекция „Социално подпомагане“, здравните служби и местната власт при работа с деца в риск;
- Липса на устойчиви механизми за проследяване на учениците, напускащи образователната система или трайно отсъстващи от занятия, както и недостатъчна превенция на подобни случаи;
- Нееднаква степен на родителска ангажираност, включително трудности при осъществяване на ефективна комуникация и партньорство между училище и семейство;

- Неефективност на действащите санкции към родители, които не осигуряват редовното посещаване на училище от децата им, което на практика ограничава възможността за въздействие и превенция на отсъствията и отпадането.

Преодоляването на посочените проблеми изисква координирани действия между училищните екипи, общинската администрация и социалните институции, както и прилагане на интегриран подход за подкрепа на учениците чрез ранна превенция, активно взаимодействие с родителите и разширяване на ресурсния и експертен потенциал в системата на образованието.

7. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие

Общата подкрепа отговаря преди всичко на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето при децата и учениците и на нуждата от разпознаване на дарбите на децата. В резултат от наблюденията си, учителят организира преподаването съобразно потребностите и силните страни на децата и учениците. Успява аргументирано и навреме да посрещне със своето преподаване първите признаци на затруднения в ученето на всяко дете, както и да отдели допълнително внимание на децата, които се развиват в конкретна област на знанието, спорта или изкуствата, така че те да разгърнат своя потенциал.

Общата подкрепа включва и всички допълнителни дейности, които помагат на децата и учениците да се развиват и учат – дейности за мотивация, допълнително обучение, превенция на психичното здраве, превенция на насилието и тормоза, политика за позитивна дисциплина, кариерно консултиране, здравна грижа, асистирание и др., които се изпълняват от допълнителни специалисти в детската градина и в училището и от неспециализирания персонал.

В хода на изготвяне на Анализа стана ясно, че учителите използват активно в своята работа различните видове форми на обща подкрепа за личностно развитие:

- екипна работа между учителите – основно организационно средство за интелектуално, емоционално, социално, морално и физическо развитие на децата;
- допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона – осигуряване условия за допълнително обучение на учениците съобразно индивидуалните им интереси и потребности с цел развиване на способностите им, инициативността и предприемчивостта им; често се осъществява благодарение на одобрени проекти към МОН и по Национални и Оперативни програми;
- допълнителни модули за деца, които не владеят български език – поради наличието на деца билингви основен приоритет в работата на педагозите е осигуряването на допълнително обучение за усвояването на българския книжовен език с цел подпомагане на образователната интеграция;
- консултации по учебни предмети;
- занимания по интереси – осигурени са допълнителни дейности в градските детски градини и училища;
- библиотечно-информационно обслужване – необходимо е осъвременяване на библиотечно-информационното обслужване с цел то да стане привлекателно и желано място от учениците;
- грижа за здравето – осигурява се въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на детето/ученика и за проведени медицински изследвания и консултации;
- поощряване с морални и материални награди – при постигнати добри постижения в обучението, в заниманията по интереси и за участие в конкурси и състезания; дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение – провеждат се тренинги с родители, ролеви игри с децата за разпознаване и овладяване на различните емоции, усвояване на определен модел на поведение и др.;

- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения – осигуряване на консултации и допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО;
- кариерно ориентиране, включващо посещения от фирми, от университети – чужди и български. Работа с център за кариерно ориентиране.
- логопедична работа – при установяване на необходимост.

8. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осъществява чрез индивидуални и групови форми на работа, насочени към деца и ученици със специални образователни потребности, с обучителни затруднения, в риск от отпадане от училище, както и към деца с изявени дарби. Подкрепата включва дейности по ресурсно подпомагане, психологическо консултиране, логопедична помощ, социална и педагогическа работа, както и развитие на потенциала на даровитите ученици.

Системата за подкрепа функционира ефективно благодарение на ангажираността на училищните екипи, педагогическите съветници, психолозите и ресурсните учители, които работят за приобщаването на всяко дете в образователната среда. В редица училища се наблюдава положителна промяна в нагласите към приобщаващото образование, подобряване на взаимодействието между специалисти, родители и институции, както и успешна интеграция на деца със специфични потребности.

Работата с децата и учениците със специални образователни потребности се организира в повечето случаи в училището и детската градина, в тяхната образователна среда. Досегашният опит при провеждането на цялостния образователно-възпитателен процес показва и някои проблеми в обучението на децата и учениците със СОП, които трябва да се преодолеят, за да бъде подкрепата на личностното им развитие по ефективна:

- Недостиг на квалифицирани кадри, които да се включат в ЕПЛР, както и недосатъчно познаване на специализираната методика за обучение от наличните специалисти, част от екипите за подкрепа за личностно развитие;
- Поради недостиг на финансови средства, в малките училища в населените места от общината няма назначени специалисти - психолог, логопед, ресурсен учител или друг специалист, в зависимост от индивидуалните потребности на детето. Работата с децата и учениците със СОП се осъществява от специалисти от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/;
- В условията на големи групи и класове, в които се интегрират децата със СОП, е затруднена индивидуалната работа с тях, особено в случаите, когато детето е с множество тежки увреждания;
- Отказ от страна на някои родители да бъде предоставена подкрепа на детето им;
- Липса на разбиране и заинтересованост от страна на някои родители и неглижиране на възникващи проблеми с техните деца води до затруднена комуникация и затормозена релевантна връзка училище-семејство;
- Липса на мотивация и положителна нагласа към учебния процес от страна на децата от уязвими групи.

Възможности/предложения за решение на изведените по-горе проблеми:

- Работа на специалистите (социални работници и психолози) с родителите на децата със СОП;
- Допълнително финансиране с цел назначаване на специалисти във всички институции /психолог, логопед, ресурсен учител/, за да бъде по-ефективна работата с децата и учениците със специални образователни потребности;
- Привличане на родителите като партньор при реализиране на дейностите по осигуряване на подкрепа за личностно развитие;

- Институциите, работещи с деца със СОП трябва да работят съвместно и да синхронизират подкрепата, която предоставят;
- Необходимост от организиране на обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики между специалистите на регионално, областно и национално ниво, за предоставяне на качествена услуга, отговаряща на необходимите стандарти

Идентифицирана потребност от разкриване на общински център за специална образователна подкрепа:

Въз основа на изготвения анализ се идентифицира необходимост от разкриване на **общински център за специална образователна подкрепа (ЦСОП)** на територията на общината. Основните аргументи за това включват:

1. **Недостатъчен достъп до специализирана подкрепа:** В момента само едно училище разполага с възможност да назначи специалисти за работа с деца със специални образователни потребности (СОП). Другите училища и детски градини ползват услугите на регионалния център, което ограничава възможностите за навременна и индивидуализирана подкрепа.
2. **Незадоволени потребности на деца с обучителни трудности:** В по-малките училища и детски градини учат много деца с обучителни трудности и специфични нарушения на способността за учене, които не са включени в групите за работа с деца със СОП. Това често се дължи на нежелание на родителите или на недостатъчна информация относно ползите от системната подкрепа.
3. **Подобряване на качеството на образованието и включването:** Разкриването на ЦСОП ще осигури достъпна, навременна и квалифицирана помощ за всички деца с допълнителни образователни потребности, ще подпомогне включването им в учебния процес и ще облекчи работата на педагогическия персонал.

VI. Изводи и препоръки от анализа на осигурената обща и допълнителна подкрепа на личностното развитие на децата и учениците от община Правец:

Изводи

1. Община Правец разполага със структурирани механизми за обща и допълнителна подкрепа, включително координиращи екипи във всички образователни институции, които подпомагат личностното и социалното развитие на децата и учениците.
2. Общата подкрепа успешно осигурява социално-психологическо консултиране, адаптация към училищната среда и участие в извънкласни дейности, като развива творческия и социалния потенциал на децата.
3. Допълнителната подкрепа се предоставя на ученици със специални образователни потребности, деца в риск и такива с проблеми в учебния процес, чрез индивидуални образователни планове и ресурсно подпомагане. На територията на Община Правец няма общински център за подкрепа на личностното развитие и дейностите се осъществяват от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.
4. Въпреки усилията на институциите, отпадането от училище и нередовното посещение остават значими предизвикателства, което показва необходимостта от подобряване на ефективността на подкрепящите мерки.
5. Включването на децата в извънучилищни форми на развитие (кръжоци, клубове, спортни дейности) допринася за приобщаване, развитие на интереси и социални умения, но потенциалът на тези дейности все още не е напълно използван.

Препоръки

1. Засилване на индивидуалния подход към деца и ученици в риск чрез разширяване на ресурсното подпомагане и активна работа с родителите.
2. С цел да се отговори на изискванията за създаване на приобщаващо и подкрепящо образование за личностно развитие на децата и учениците, е необходимо да се осигурят условия, както и екипи от висококвалифицирани специалисти: педагози, психолози, ресурсни учители, логопеди, които ще направят оценка и ще осъществят допълнителна подкрепа на деца и ученици, имащи необходимост от приобщаване и социализация;
3. Подобряване на координацията между училища, читалища, спортни клубове и социални служби, за да се разшири достъпът до извънучилищни форми на развитие.
4. Превантивни програми за редовно посещение на училище, включително социални и мотивационни инициативи за ученици и семейства.
5. Повишаване квалификацията на педагогическите и социалните специалисти, ангажирани с подкрепата на личностното развитие, включително въвеждане на нови методики за приобщаващо образование.
6. Разработване и прилагане на съвременни програми за избираеми и факултативни форми за придобиване на компетентности в съответствие с потребностите и интересите на учениците;
7. Необходимо е разработване и прилагане на програма за кариерно ориентиране на учениците на ниво училище; да се разработят инструменти за ранно кариерно ориентиране на застрашените от отпадане ученици, както и адаптиране на инструменти за целите на кариерното ориентиране на ученици със специални образователни потребности; да се повиши мотивацията на учениците да завършат училище;
8. Обновяване и модернизиране на образователната инфраструктура;
9. Разкриване на общински център за специална образователна подкрепа;
10. Мониторинг и оценка на ефективността на предоставяната обща и допълнителна подкрепа, с цел непрекъснато подобряване на образователния процес и социалната интеграция на учениците.

VII. Заключение

Подкрепата за личностно развитие изтъква значението на сътрудничеството и загрижеността между всички участници в процеса на приобщаващото образование. Това включва не само педагогическия екип, децата и семействата, но и други институции, като читалища, спортни клубове, МКБППМН и други партньори, които спомагат за социалната и емоционалната подкрепа на децата. В резултат детската градина или училището се превръща в пространство с позитивен психоклимат, където има взаимно доверие, емоционално благополучие и възможности за пълноценна изява на индивидуалността на всяко дете.